

Winstgevend boeren met scherpe milieunormen

Bedrijven uit het project Koeien & Kansen realiseren gemiddeld genomen een hoger saldo dan vergelijkingsgroepen en een iets lager inkomen (zie V-focus februari 2009). De verschillen tussen de bedrijven zijn echter groot. Dit komt door de bedrijfsomstandigheden, maar ook door de ondernemerskeuzes. Dat scherpe milieunormen prima kunnen samengaan met winstgevend boeren bewijst de familie Eggink in Laren (Gld.), één van de K&K-deelnemers.

Gerben Doornewaard
(LEI – Landbouw Economisch Instituut van Wageningen UR)
Michel de Haan
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR)

Het melkveebedrijf van de familie Eggink is gelegen op zandgrond in Laren, provincie Gelderland. Het bedrijf heeft een omvang van 43,6 ha cultuurgrond en er wordt ruim 593.000 kg melk geproduceerd. De Egginks hanteren al jaren dezelfde bedrijfsdoelstellingen en laten deze leidend zijn in hun (strategische) keuzes, ook als ze hiermee afwijken van wat collega-boeren doen. Misschien ligt hier wel de basis voor het succes van het bedrijf.

Probleemloze koe in plaats van hoge melkgift

In tabel 1 staan de bedrijfsstructuur en de technische resultaten van Eggink weergegeven in vergelijking met de Spiegelgroep (een groep BIN-bedrijven met dezelfde omvang, grondsoort en intensiteit).

De melkproductie is bij Eggink met ruim 7.900 kg per koe lager dan bij de spiegelgroep, terwijl de gehalten juist fors hoger zijn. Voor Eggink is het fokken van een hoogproductieve koe ook geen doel, maar juist het fokken van een probleemloze koe die goed produceert zonder al teveel krachtvoer. Dat is bijvoorbeeld ook de reden dat eind 2004 is begonnen met het inkruisen van Fleckvieh. De gemiddelde productie van ruim 7.900 kg per koe in 2007 is voor het bedrijf van Eggink zelfs vrij hoog in vergelijking met andere jaren. Vanwege de hoge melkprijs is in de tweede helft van 2007 bewust meer en duurder krachtvoer gevoerd dan in andere jaren.

Saldo 37.000 euro hoger

In tabel 2 staan de economische resultaten van Eggink weergegeven in vergelijking met de

Spiegelgroep. De totale opbrengsten per 100 kg melk zijn hoger dan van de Spiegelgroep. Dit wordt veroorzaakt door 0,99 euro per 100 kg melk hogere melk- en zuivelopbrengsten en een 0,81 euro per 100 kg melk hogere omzet & aanwas. De hoge melk- en zuivelopbrengst is het gevolg van de hoge gehalten in de melk. Doel van Eggink is om de vet/eiwit verhouding in de melk te verkleinen, wat naar verwachting ook zal worden gerealiseerd de komende jaren door het inkruisen met Fleckvieh. De hogere omzet & aanwas kan ook verklaard worden door de hogere opbrengst van de Fleckvieh kalveren. De totale toegerekende kosten zijn bij Eggink met 7,34 euro per 100 kg melk bijna 5 euro per 100 kg melk lager dan van de Spiegelgroep. Vooral de veevoerkosten zijn lager. Dit komt deels door lagere kosten voor krachtvoer, maar vooral door lagere ruwwoerkosten vanwege een forse voorraadtoename van ruwvoer (wat wordt gezien als negatieve kosten). Ook de veekosten en de gewaskosten zijn lager dan van de Spiegelgroep. Bij de dierkosten wordt dit gerealiseerd door o.a. lagere kosten voor diergezondheid en veeverbetering, bij de gewaskosten door lagere kosten voor meststoffen en zaaizaad en gewasbescherming. Het saldo graasdieren is al met al 6,24 euro per 100 kg melk hoger dan van de Spiegelgroep. Op bedrijfsniveau gaat het dan om maar liefst 37.000 euro. De basis van dit goede resultaat ligt bij secuur werken, het continu alert blijven op het voorkomen van fouten en op het zuinig zijn op de grond en de koeien. Dat dit bij Eggink wel goed zit blijkt bijvoorbeeld ook uit het feit dat al 30 jaar eersteklas melk is geleverd.

Veel eigen mechanisatie

Bij de niet toegerekende kosten behaalt Eggink een ongeveer gelijk resultaat als de Spiegelgroep. Het meeste landwerk (zoals bemesten, maaien, schudden en in 2007 ook inkuilen) is in eigen beheer gedaan. Dat verklaart de lagere kosten voor werk door derden en de hogere machinekosten. De keuze voor een deel eigen mechanisatie heeft meerdere redenen. Ten eerste vinden de Egginks de machines van loonwerkers vaak veel te zwaar, ten tweede is de arbeid beschikbaar om landwerk in eigen beheer te doen. Daarnaast vinden ze het gewoon leuk werk. De quotumkosten zijn met 5,46 euro per 100 kg melk hoger dan bij de Spiegelgroep. Eggink heeft namelijk de laatste jaren weer quotum aangekocht sinds de kosten per kg enkele jaren geleden van niveaus van meer dan 40 naar niveaus rond de 20 euro per kg vet is gedaald. Het inkomen uit bedrijf ligt uiteindelijk met 16,33 euro per 100 kg melk fors hoger dan van de Spiegelgroep (+ 6,29 euro).

Hoge graslandopbrengst

Bij de huidige intensiteit van ruim 15.000 kg melk per hectare voederoppervlak is Eggink meer dan zelfvoorzienend in ruwvoer. Verdere intensivering tot 16.000 à 17.000 kg melk per hectare voederoppervlak in de toekomst lijkt mogelijk met behoud van zelfvoorzienendheid in ruwvoer (bij een normale krachtvoergift). Eggink verklaart dit door de keuze voor summerfeeding, waarbij er geen beweidingsverliezen optreden en er alleen maar schoon gras de kuil in gaat. Bij summerfeeding staan hier conserverings- en voeder verliezen tegenover, maar deze worden tot een minimum beperkt. Al het gras wordt bijvoorbeeld ingekuuld in sleufsilos, zodat ook de kanten goed vastgereden kunnen worden. Daarnaast worden kuilen bedekt met een laag zand, vooral ook om schade aan het plastic door vogels te voorkomen. Er is ook bewust gekozen voor meer (zes) kleine sleufsilos in plaats van enkele grote. Elke snede wordt in een aparte sleufsilos ingekuuld met als voordelen dat kuilen nooit tussentijds geopend hoeven te worden (dus minder conserveringsverliezen en minder arbeid) en dat

er volop sturingsmogelijkheden zijn bij het voeren. Eggink wil dus niet alleen veel gras van het land afhalen, maar wil van het geoogste gras ook zoveel mogelijk benutten door verliezen tijdens opslag te beperken.

PROBLEEMLOZE KOE

Veehouder Eggink wil de vet/eiwitverhouding in de melk verkleinen. Mede daarom kruist hij Fleckvieh in.

Foto: ASG

Tabel 1

Bedrijfsstructuur en technische resultaten van Eggink in vergelijking met de Spiegelgroep (2007).

		Eggink	Spiegel	Vershil
Cultuurgrond	ha	43,6	46,1	- 2,5
Grasland	ha	31,2	31,8	- 0,6
Maïsland	ha	7,5	9,4	- 1,9
Marktbaar gewassen	ha	4,9	4,9	0,0
Totale melkproductie bedrijf	kg	593.134	593.046	+ 88
Intensiteit	kg melk/ha voederoppervlak	15.326	15.134	+ 192
Melk/koe	kg	7.930	8.786	- 856
Vetgehalte	%	4,85	4,42	+ 0,43
Eiwitgehalte	%	3,59	3,49	+ 0,10
Krachtvoer/100 kg melk	kg	26,3	24,3	+ 2,0

Naar een optimale bedrijfsomvang

Eggink heeft als doelstelling om het bedrijf de komende jaren geleidelijk te laten groeien naar een omvang van 800.000 kg melk met 110 melkoeien op 50 ha grond. Dit vindt de ondernemer een optimale omvang om de beschikbare arbeid op het bedrijf goed te benutten.

Een belangrijk criterium hierbij is dat Eggink met deze bedrijfsomvang bij een melkprijs van 30 eurocent per kg melk een inkomen uit bedrijf van ten minste 100.000 euro wil realiseren. Er wordt dus niet koste wat kost geïnvesteerd in de bedrijfsgroei, maar alleen wanneer dat financieel aantrekkelijk is. Groei van het bedrijf is dus geen doel op zich, maar juist een middel om het bedrijf financieel sterker te maken.

Conclusies en tips

De familie Eggink laat zien dat werken met strenge milieunormen goed samen kan gaan met winstgevend boeren. Het mooie van het bedrijf is dat de motivatie voor gemaakte keuzes zich ook uit in de economische cijfers. Zo illustreren de lage voer- en veekosten in combinatie met de hoge melkproductie en omzet & aanwas dat het streven naar een probleemloze in plaats van een hoogproductieve koe, z'n vruchten afwerpt. Het zuinig zijn op de grond komt terug in de hoge graslandopbrengst in combinatie met lage kosten voor bemesting, zaaizaad en gewasbescherming.

Het maken van bewuste strategische keuzes op

basis van economische argumenten uit zich in niet toegeerekende kosten die niet de pan uit rijzen, waardoor er uiteindelijk onder de streep nog een goede beloning overblijft voor de inzet van eigen arbeid en kapitaal in de vorm van het inkomen uit bedrijf.

Voor collega's heeft de familie Eggink de volgende tips:

- Maak keuzes op basis van economische argumenten en niet op basis van emotie. Volg eventueel een cursus bedrijfseconomie zodat je goed in staat bent om een winst en verliesrekening en een balans te interpreteren;
- Streef naar een simpel en logisch bedrijfssysteem. Dat geeft overzicht en voorkomt het maken van fouten;
- Zorg dat het bedrijf qua arbeid behapbaar blijft, zodat je alles goed en secuur kunt doen. Niet alleen de hoeveelheid geproduceerde melk bepaalt het inkomen op een bedrijf, maar (vooral) ook wat je per kg melk overhoudt.

MEER SLEUFSILO'S

Veehouder Eggink kiest voor meerdere kleinere sleufsilos. Elke snede gaat in een aparte silo, waardoor hij keuze heeft in de te voeren kwaliteit.

Foto: ASG

Tabel 2

Economische resultaten van Eggink in vergelijking met de Spiegelgroep (in euro per 100 kg melk in het jaar 2007).

	Eggink	Spiegel	Vershil
Totale opbrengsten graasdieren (a)	43,79	42,52	+ 1,27
Totale toegerekende kosten graasdieren (b)	7,34	12,31	- 4,97
• Veevoer	2,93	6,34	- 3,41
• Veekosten	3,05	4,24	- 1,19
• Gewaskosten voederoppervlak	1,36	1,72	- 0,36
Saldo graasdieren (c = a - b)	36,45	30,21	+ 6,24
Saldo overig (d)	6,34	4,67	+ 1,67
Totale niet-toegerekende kosten (e)	21,44	21,25	+ 0,19
• Betaalde arbeid	0,00	0,56	- 0,56
• Werk door derden	1,20	3,27	- 2,07
• Machines, werktuigen en installaties	6,85	4,61	+ 2,25
• Grond en gebouwen	2,94	5,84	- 2,90
• Quotum	5,46	3,80	+ 1,66
• Overig	5,01	3,18	+ 1,83
Productieresultaat (f = c + d - e)	21,34	13,63	+ 7,71
Betaalde rente (g)	5,02	3,59	+ 1,43
Inkomen uit bedrijf (h = f - g)	16,33	10,05	+ 6,29